

Ny utgave!

Hellig Handling / Heilag Handling 2024

Litt mindre lærebok, litt mer verktøy for lærer og konfirmant.

Nytt i denne utgaven i forhold til førsteutgaven fra 2022:

- Rett på konfirmantens personalia ("Min bok"), uten tittelark og forord.
- Innholdsfortegnelse med fremhevet **gudstjeneste** og **kirkelige handlinger**.
- Noen flere bibeltekster (ikke bare henvisninger). Alle sitat fra Bibel 2024.
- Delen "Gudstjenesten" flyttet frem som DEL 1.
Tema-avsnitt, bibeltekster og oppgaver er flettet inn i gudstjenestens fire deler.
Altså, tydelig metode: "Å delta først, og så lære noe om det vi nettopp har gjort."
- I DEL 3 er avsnittet "Liv og livssyn" endret (forenklet og fokusert).
- Del 4 "Bonuskapitler" er fjernet. Enkelte avsnitt herfra er flyttet til DEL 1 og DEL 2.
- Bokas tre deler har fått nye navn; "VEIEN", "SANNHETEN" og "LIVET".
- Til sist i boka finnes to maler for andakter, morgen/dag og kveld.
- Nytt og friskere omslag.

Stoffet skal leveres til trykking 15.mai.
Boka er forventet ferdig 14.juni 2024.

Fredrikstad 3.april 2024
Kåre Rånes

Tider skal komme,
tider skal henrulle,
slekt skal følge slekters gang;
aldri forstummer
tonen fra himlen
i sjelens glade pilgrimssang.

Tomas seier til han: «Herre, vi veit ikkje kvar du går; korleis kan vi då vita vegen?» Jesus seier: «Eg er vegen, sanninga og livet. Ingen kjem til Far utan gjennom meg. (Joh 14,5–6)

«Maria», seier Jesus. Då snur ho seg til han og seier på hebraisk: «Rabbuni» – det tyder meister. (Joh 20,16)

Heilag Handling

Vegen

Om det som skjer i kyrkja ein vanleg søndag, og om vegen vidare etterpå.
Side 6–49

Sanninga

Om det vi gjer når vi døyper, og kva dåpen gjer med oss.
Side 50–75

Livet

Om konfirmasjon, bryllaup og gravferd, og korleis dei heilage handlingane fortel at heile livet er heilagt.
Side 76–109

Andakt

Side 110–117

Innhald

	Livet er analogt	4
	VEGEN.....	6
	Mi verd	8
	Ei kyrkje.....	10
	Gudsteneste.....	12
	Vegen inn.....	14
	Den mørke gåta	16
	Ope hus.....	18
	Jesus sjølv er bodskapen	19
	Tru og vitskap	20
	Tru og tillit	22
	Truvedkjenning.....	24
	Å synge trua.....	26
	Forbøn	28
	Hemmeleg rom.....	30
	Det siste måltidet	34
	Eit nytt måltid.....	36
	Vegen vidare	38
	Diakoni	40
	Kyrkjedagbok	42
	SANNINGA	50
	Sakrament.....	52
	Dåp.....	54
	Det store eventyret.....	56
	Kva er sant?	58
	Boka og alle bøkene	60
	Ti enkle bod	62
	Frå påske til pinse	64

	Misjon	66
	Kyrkjeåret	68
	Små og store heltar	70
	Ei evangelisk-luthersk kyrkje	72
	Bibelen og livet	74
	LIVET	76
	Be ei bøn	78
	Konfirmasjon.....	80
	Min konfirmasjon	84
	Liv og livssyn	86
	Dialog	90
	Frídom, likskap og kjærleik.....	92
	Bryllaup.....	94
	Liv og død	98
	Gravferd	100
	Diger dag.....	104
	Skriftemål.....	106
	Eg – ein fadder?	108
	ANDAKT	110
	Andakt for ein ny dag	112
	Andakt mot kveld	116
	SALMAR	
	«I et skur ved Betlehem»	13
	«Påskemorgen»	27
	«Når vi deler det brød som du oss gir» ..	32
	«Slik som min Fader sendte meg»	39
	«Confitemini Domino».....	55
	«Velsign vårt hus».....	79
	«Nå er det morgen»	93
	«Herre, måtte dette skje»	99
	«Guds kjærleik er som stranda»	105

Livet er analogt

Når noko liknar på noko anna, er det analogt.

- Eit kart liknar på terrenget.
- Spora langs stranda fortel om stega de gjekk

Datamaskiner og smarttelefonar er digitale. Med eit digitalt språk (ja/nei eller 1/0) kan maskinene programmerast til å gjere vanskelege oppgåver sinnsjukt fort. Det analoge skjer ofte sakte. Då kan vi lettare følgje med på det som skjer.

Også ein smarttelefon har eit naturleg grensesnitt, ein skjerm du kan sjå og trykke på, eit kamera som ser deg. Vi ler og græt i den analoge verda.

Også kyrkja høyrer til i det analoge livet. Vi tek imot ikkje berre ein SMS om at Gud er glad i oss. Vi møter opp i kyrkja. Vi slår vatn i døypefonten og tenner levande lys. Vi går fram og tek imot brød og vin i nattverden.

LITURGI

Denne boka er analog. Ho handlar om at det som skjer i kyrkja, liknar på livet utanfor. Du skal ikkje berre sitje heime åleine og gruble over livet eller gå langs stranda og tenkje på kjærleiken, havet og døden. Du får gjere nokre symbolske handlingar i lag med andre.

Boka inneheld programmet (liturgien) i ei gudsteneste, og for dåp, konfirmasjon, bryllaup og gravferd. Etter liturgiane kjem nokre avsnitt som forklarar det vi nettopp har gjort. Først gjer vi det. Så lærer vi meir om det.

OPPGÅVER

Boka er skriven av vaksne. Likevel er mange av oppgåvene slik at du gjere dei med ditt eige språk, dine egne tankar og bilde. No er det du som skal gjere boka ferdig. Du kan skrive eller teikne, fargeleggje eller setje inn bilde. Du kan gjere oppgåvene åleine eller samarbeide med andre. Her er det både gjere-oppgåver og svare-oppgåver. Sjå t.d. side 8–9.

Allereie her er første oppgåva: Nemn noko du alt har vore med på i ei kyrkje.

BIBEL

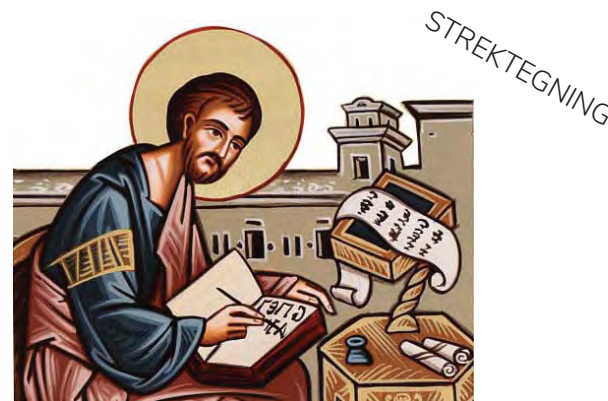
Også ei forteljing er analog. Ho liknar på noko anna enn seg sjølv. Orda fortel om noko som har hendt, ... ei verkeleg hending eller tankar andre har tenkt og skrive ned.

Når vi les, lever vi oss inn i det som er skrive. Slik kan forteljinga begynne å likne – ikkje berre på det som skjedde, men – på vårt eige liv òg. Dette skjer både når vi kjenner oss igjen, og når vi reagerer negativt. Når eg les eller lyttar, bruker eg meg sjølv som målestokk og mønster.

På denne måten er Bibelen viktig i kristendommen. Jesus brukte forteljingar og heilage skrifter i si eiga samtid. Det han sa og gjorde, vart så fortalt vidare, skrive ned og samla i nye skrifter. Slik vart heile Bibelen til.

Vi har valt flest avsnitt frå eit av dei fire evangelia i Bibelen, Evangeliet etter Lukas. I forordet til-eignar Lukas evangeliet ein person som heiter Teofilos. Kanskje han var ein rik mann som betalte Lukas for å skrive? Eller kanskje var Teofilos nydøpt og ville vite meir om kristendommen?

Mange har alt prøvd å gje ei framstilling av det som har vorte oppfylt blant oss, slik vi har fått det overlevert av dei som frå første stund var augnevitne og tenarar for Ordet. No har eg òg sett meg føre å skriva det ned for deg i samanheng, vørde Teofilos, etter å ha granska alt vel frå først av, så du kan sjå at det er påliteleg, det du er opplært i. (Luk 1,1-4)

Vegen

Ei gudsteneste er ikkje ei hending du berre skal sjå og høyre på.
Gudstenesta er sett saman av små og store ritual
der du sjølv kan vere med og gjere noko.

Vi kjem til kyrkja til ei avtalt tid.
Vi ser kvarandre og lyttar til forteljingar om Jesus.
Vi syng og ber i lag.
Vi tenner levande lys.

I kyrkja får vi oppleve at livet er ei gåve frå Gud.
Liturgien fortel at heile naturen også er Guds natur.

Når det er nattverd, syng vi:

Heilag, heilag, heilag er Herren Sebaot.
Alle jorda er full av din herlegdom.
Hosianna i det høgste.

Kyrkja er ein rasteplass på vegen gjennom livet.

Frå utsmykking i Kråkerøy kyrkje.

Mi verd

I kyrkja får eg eit møte med dei andre,
og vi får eit møte med Gud.

Men vi kan bestemme sjølv kor mykje vi vil vise av vårt eige liv.
Kyrkja gir oss eit rom der vi kan vere tydeleg til stades,
eller vi kan vere meir anonyme blant dei andre.

Korleis kan du presentere deg sjølv og den verda du «tek med deg» når du kjem til kyrkja?
Fortel om ting du tenkjer på og meiner, eller om interesser og venner, slekt og familie.
Du kan skrive eller teikne eller klippe og lime ein collage.

Ei kyrkje

Kyrkjene våre er ulike. Nokre er fleire hundre år gamle. Andre er nye og moderne. Nokre kyrkjer er store og flotte, andre enkle og små.

Alle kyrkjer har likevel noko felles, noko som gjer at vi kan kjenne oss att og seie: Dette er ei kyrkje! Her er det eit alterbord, ein døypefont og ein preikestol.

Typisk er òg dei to romma: skipet med benker eller stolar, og koret lengst framme der alteret står. Mellom skipet og koret er det ofte ein portal og nokre trinn. Det er symbol på at jord og himmel heng saman. «Himmelporten» og «himmelstigen» er urgamle tankebile i Bibelen. Les gjerne om dette i forteljinga om Jakobs draum i Første Mosebok, kapitla 27 og 28.

Jakob kom fram til ein stad der han vart verande natta over, for sola hadde gått ned. Han tok ein av steinane på staden og la han under hovudet.

Så la han seg til å sova. Då hadde han ein draum: Sjå, ein stige var reist på jorda, og toppen nådde opp til himmelen. Og sjå, Guds englar gjekk opp og gjekk ned på han. Då stod Herren framfor han. Han sa: «Eg er Herren, Gud til far din, Abraham, og Isak. Den jorda du ligg på, vil eg gje til deg og di ætt. Ætta di skal bli som støvet på jorda. Du skal breia deg ut mot vest og aust, mot nord og sør, og i deg og di ætt skal alle slekter på jorda velsignast. Sjå, eg vil vera med deg og verna deg kvar du enn går, og føra deg tilbake til dette landet. For eg skal ikkje gå frå deg, men gjera det eg har lova deg.»

Då vakna Jakob av søvnen og sa: «Sanneleg, Herren er på denne staden, og eg visste det ikkje!» Han vart redd og sa: «Kor skremmeleg denne staden er! Dette må vera Guds hus, her er porten til himmelen.» Om morgonen stod Jakob tidleg opp. Han tok steinen han hadde hatt under hovudet, og reiste han som ei støtte. Så helte han olje over han. Han kalla staden for Betel. (1. Mos 28,10–19)

I nokre kyrkjer er skipet og koret bygde saman til eit stort rom. Det er eit endå sterkare symbol på samanhengen mellom jord og himmel. I ei kyrkje er det også bilder og symbol. Sjå på treet og korset i dette bildet. I eit tre heng greinene, stammen og røtene saman.

Eg er det sanne vintreet, og Far min er vinbonden. Kvar grein på meg som ikkje ber frukt, tek han bort, og kvar grein som ber frukt, reinsar han så ho skal bera meir frukt. ... Eg er vintreet, de er greinene. Om de blir i meg og eg i dykk, då ber de mykje frukt, men skilde frå meg kan de ingen ting gjera. (Joh 15,1–5)

Gudsteneste

Ei gudsteneste har fire delar.
Her i boka kallar vi desse delane

- VEGEN INN
- OPE HUS
- HEMMELEG ROM
- VEGEN VIDARE

Dei tre første delane svarer til kvart sitt rom i kyrkja, våpenhuset, skipet og koret.
Også den fjerde delen – VEGEN VIDARE – kan vi tenkje på som eit stort rom
der vi kan tene Gud heile veka å vår eigen måte.

Alle delane i gudstenesta blir bundne saman av klokkeklang, musikk og sang.

EI GUIDSTENESTE
HAR FIRE DELER

Mykje av det som skjer i kyrkja kan du også sjå i appen "VEIEN"
Denne appen kan du laste ned gratis frå App Store og Google Play.

I ET SKUR VED BETLEHEM

T: J. Bell / G. Maule
O: Hans-Olav Mørk
M: Irsk folketone

F B $\flat$ /F F B $\flat$

I et skur ved Bet - le - hem, gjemt i Jo - sefs

C $\flat$ F B $\flat$ C Dm

stor - re trøy - e, lå Guds dy - re - ba - re Ord

Gm Am $\flat$ B $\flat$ G $\flat$ F/C

som et ny - født barn i høy - et. Og vi ser:

B $\flat$ /C F B $\flat$ C $\flat$ F

Gud er god. Han er her når vi syn - ger,

B $\flat$ C Dm Gm

han gir liv, lek og lat - ter, him - mel ri - kets

Am $\flat$ B $\flat$ Gm F/C B $\flat$ /C F

skjul - te skat - ter. Og vi ser: Gud er god.

Han fikk se et folkehav
uten håp og uten føde,
og Guds dyrebare Ord
mettet alle i det øde.
Og vi ser: Gud er god.
Refreng

Skjult av hagens mørke
trær sto soldater for å ta ham,
og Guds dyrebare Ord
bar det korset verden ga ham.
Og vi ser: Gud er god.
Refreng

Gjennom hagens klare dugg,
som i jordens første morgen,
brøt Guds dyrebare Ord
ut av tomheten og sorgen.
Og vi ser: Gud er god.
Refreng

Vegen inn

Gudstenesta tar til med tre slag i kyrkjeklokka. Nokre gonger er det ein prosesjon. Presten og nokre av dei andre som skal vere med, går opp midtgangen til alteret.

Ein slik prosesjon er eit symbol på samanhengen mellom livet vårt og gudstenesta. No møtest vi. Her høyrer vi til.

Vi samlast «... i namnet åt Faderens og Sonen og Den heilage ande».

SAMLINGSBØN

*Gud, vi er komne inn ditt heilage hus for å ta imot det du vil gje oss.
Lat no opp hjarta våre, så vi kan fornyast i trua på deg.*

SYNDSVEDKJENNING *

*Gud, ver meg nådig!
Eg har synda mot deg og svikta min neste
– med tankar og ord, med det eg har gjort,
og med det eg har forsømt.
Tilgjev meg mi synd for Jesu Kristi skuld. Skap i meg eit reint hjarte,
og gjev meg kraft til nytt liv ved din heilage Ande.*

Synsvedkjenninga kan òg flyttast lenger ut i gudstenesta.

KYRIE

Kyrie eleison. Gud Fader, miskunna deg.
Kyste eleison. Herre Krist, miskunna deg.
Kyrie eleison. Heilag Ande, miskunna deg.

GLORIA

*Forsongar: Ære vere Gud i det høgste
Alle: og fred på jorda blant menneske
som Gud har glede i.
Vi lovar deg, vi prisar deg,
vi tilbed deg, vi opphøgjer deg.
Amen.*

* Synsvedkjenninga kan også vere flytta til forbona etter preika. Sjå side 26..

LYSET I VERDA

På alteret brenn det to lys. "Ingen har nokon gong sett Gud, men den einborne, som er Gud, og som er i fanget til Far, han har synt oss kven han er." Det er Johannes som skriv dette i evangeliet sitt. Jesus viser oss kven Gud er. *

Det er òg det viktigaste i gudstenesta: Evangeliet om Jesus viser oss kven Gud er. Til slutt lyser presten velsigninga: "... Herren late sitt andlet lysa over deg og vere deg nådig. Herren lyfte sitt åsyn på deg og gje deg fred."

I Bibelen er det fleire forteljingar der Gud snakkar med menneske ansikt til ansikt som om han var eit menneske. Men på same tid er Gud skjult og ukjend. Då Moses spurde kven han er, fekk han berre dette svaret: "Eg er den eg er." Guds namn skjuler seg òg bak dei fire konsonantane JHWH. Utan vokalar kan namnet verken seiast eller høyrast. **

Etter at Jakob hadde drøymt om himmelstigen, bygde han eit alter og sa: «Kor skremmeleg denne staden er! Dette må vera Guds hus, her er porten til himmelen.» Også gjetarane på betlehem-smarka vart redde då dei såg ein engel om natta. Men engelen sa til dei: «Ver ikkje redde. Sjå, eg kjem til dykk med bod om ei stor glede, ei glede for heile folket: I dag er det fødd dykk ein frelsar i Davids by. Han er Messias, Herren.» Då høyrde dei englesongen: «Gloria in excelsis Deo.» ***

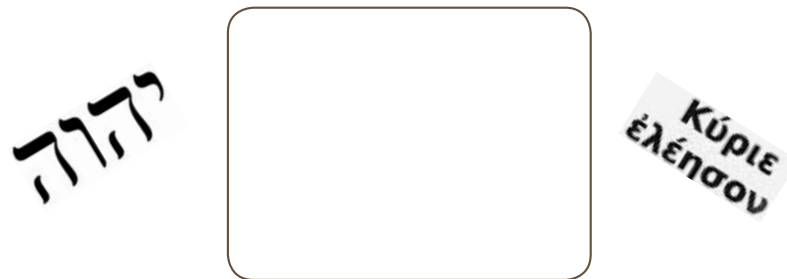
GLORIA

«Ære vere Gud i det høgste og fred på jorda ... » Gjennom 2000 år har denne englesongen vore ein del av gudstenesta. Jesus delte det gåtefulle ved Gud med læresveinane og med folket. Det gåtefulle er så enkelt at eit barn kan gripe det, og så viktig at vaksne alltid vil streve for å forstå det. Det gåtefulle ved Gud er livsens gåte.[NA2]

KYRIE

"Kyrie eleison! Herre, miskunna deg over meg!" Den blinde tiggaren Bartimeus høyrde at Jesus kom forbi. Han ropte og ropte heilt til han vart høyrd. Jesus gav han att synet. Det som skjedde, vart ei likning òg: Vi kan sjå kven Gud er.

Kva bilde av Gud eller tankar om Gud har du?

* Joh 1,18. Sjå gjerne heile avsnittet Joh 1,1-18

** 2 Mos 3,11-15: "Eg er" / Jes 6,3: "JHWH Sebaot".

*** Se også s.10 / Om englesongen ved Betlehem: Luk 2,8-14

Den mørke gåta

Ikkje noko er så misforstått i vår kultur som uttrykket «arvesynd». Ingen arvar syndene som foreldra eller forfedrane har gjort. Det opphavlege uttrykket "peccatum originale", kan like gjerne omsetjast med ursynd eller grunnleggjande synd.

Til alle tider og i alle slags miljø har menneska ei uforklarleg evne til å øydeleggje for seg sjølv og andre. På same måten som vi kan oppleve tru, håp og kjærleik i verda, ser vi òg at det finst mistru, håpløyse og ondskap. Det er dette forteljinga om Adam og Eva i Edens hage handlar om.

Gud forma mennesket av støv frå jorda og bles sin livspust i nasen på mennesket. Slik vart mennesket ein levande skapning. Så planta Gud ein hage og sette mennesket til å dyrke hagen.

Men dette er berre første delen av forteljinga. Det neste vi får høyre om, er syndefallet.

Slangen freista mennesket til å bryte det einaste bodet Gud hadde gitt: «Du må gjerne eta av alle trea i hagen. Men av treet til kunnskap om godt og vondt må du ikkje eta. For den dagen du et av det, skal du dø.»

«De skal slett ikkje dø,» sa slangen. «Men Gud veit at den dagen de et av frukta, skal auga dykkar opnast; de skal bli som Gud og kjenna godt og vondt.»

Då åt dei, ... og så tok dei til å skulde på kvarandre.

Gud ropa på mannen og sa: «Kvar er du?»

Han svara: «Eg høyrd lyden av deg i hagen og vart redd fordi eg er naken, og eg gøymde meg.»

Då sa han: «Kven har sagt deg at du er naken? Har du ete av det treet eg forbaud deg å eta av?»

Mannen svara: «Kvinna som du gav meg å vera saman med, ho gav meg av treet, og eg åt.»

Herren Gud spurde kvinna: «Kva er det du har gjort?»

Kvinna svara: «Slangen narra meg, og eg åt.»

...Herren Gud viste mennesket ut frå Edens hage og sette det til å dyrka jorda, som det var teke av. Han dreiv mennesket ut, og aust for Edens hage sette han kjerubane og det flammande sverdet som blir svinga utan stans. Dei skulle vakta vegen til livsens tre. (1 Mos , kap 3)

Tenk om forteljinga hadde hatt ein annan slutt?

Tenk om Adam hadde svart: "Ja, eg åt. Eg forstod at det var gale. Kan du tilgi meg?"

Tenk om Eva hadde sagt: "Eg òg ville det. Unnskyld. No har eg lært."

SYNDSVEDKJENNING OG FORSAKING

Kristen tru hjelper oss å snakke ærleg om livet. Alle kan ha syndar å vedkjenne. Når vi les syndsvedkjenninga saman i gudstenesta, kan eg vedkjenne mi synd for Gud i det stille utan å bli brennemerkt eller få stygge blikk frå andre.

Når det er dåp, les vi "forsakinga" før truvekjenninga. Å forsake betyr å seie nei takk – også til det som ser freistande ut ved første blikk. Ingen av oss veit kva for utfordringar som ligg framfor oss, men vi kan velje å vende oss mot ein nådig Gud.

*"Eg forsakar djevelen og alle hans gjerningar og alt hans vesen.
Eg trur på Gud Fader, den allmektige, som skapte himmel og jord ... "*

Bibelen har inga endeleg løysing på det gode og det vonde, men fortel at Gud kan elske og tilgi vanlege, ufullkomne menneske. Dersom vi fjernar Gud og djevel frå forteljinga om mennesket, kan vi begynne å tru at det er vi sjølv som burde vere perfekte – vår eigen gud – og at det er nokon andre som er dei vonde.

SMÅ OG STORE SYNDER

Ingen er perfekt. Derfor må vi øve oss på å skilje mellom rett og gale.

Nokre gonger er det enkelt, andre gonger må vi tenkje nøye på konsekvensane av vala vi tek.

Skriv eller teikn nokre døme på vonde ting som skjer.

Tenk både på noko som kan skje ved eit uhell eller heilt tilfeldig, og det som må vere ei utspekulert vond handling gjort med vitande og vilje.

Ope hus

I andre delen av gudstenesta les vi ein eller fleire tekstar frå Bibelen. Det skal alltid lesast frå eit av evangelia:

- Evangeliet etter Matteus
- Evangeliet etter Markus
- Evangeliet etter Lukas
- Evangeliet etter Johannes

I Bibelen heiter eit skrift som fortel om Jesu liv, eit evangelium. Dei fire evangelia inneheld det same, men dei er nedskrivne og fortalde på fire ulike måtar.

Ordet evangelium er gresk og betyr godt nytt eller god bodskap.

Evangelia vart ikkje skrivne for at folk skulle lese dei.
Evangelia vart skrivne for at folk skulle høyre.
Folk flest var analfabetar og kunne ikkje lese.

Tekstane vart lesne høgt når dei kristne møttest i små og store grupper.
I kyrkja les vi framleis høgt frå Bibelen. Så lyttar vi til ei preike.

Bodskapen blir forkynt på nytt for oss her og no.

På dei neste sidene er det tre minipreiker:

- Jesus sjølv er bodskapen
- Tru og fornuft
- Tru og tillit

Her fortel ei vaksen stemme noko om kristen tru.
Men kanskje dette er tre svar på feil spørsmål?
Les gjennom bibeltekstane på desse sidene.
Les gjerne høgt for deg sjølv.

- Side 19: Kva ville du spørre Jesus om?
- Side 21: Kva veit du at du trur?
- Side 23: Har du eit spørsmål om noko i Bibelen?

STREKTEGNING

Jesus sjølv er bodskapen

I dei fire evangelia er det brukt fleire titlar og namn på Jesus: Messias, Menneskesonen, Son til Den høgste eller berre Sonen. Lukas fortel at Jesus overraska familien og gamle naboar då han kom til heimbyen Nasaret og heldt ei preike der. Han vart både berømt og omdiskutert.

Jesus kom òg til Nasaret, der han var oppvaksen, og på sabbaten gjekk han inn i synagogen, som han brukte å gjera. Han reiste seg for å lesa frå Skrifta, og dei gav han boka til profeten Jesaja. Han opna bokrullen og fann den staden der det står:

*Herrens Ande er over meg, for han har salva meg
til å forkynna ein god bodskap for fattige.
Han har sendt meg for å ropa ut
at fangar skal få fridom og at blinde skal få sjå,
for å setja undertrykte fri
og ropa ut eit nådeår frå Herren.*

Så rulla han bokrullen saman, gav han til synagogetenaren og sette seg. Og alle som var i synagogen, heldt auga feste på han. 21 Då tala han til dei og byrja slik: «I dag vart dette skriftordet oppfylt medan de hørde på.» Alle tala vel om han og undra seg over nådeorda som kom frå hans munn. «Er ikkje dette son til Josef?» spurde dei. (Luk 4,16–22)

STREKTEGNING

romersk soldat (m/syk tjener) Luk 7,1-10
Kvinne som rørte ved kappen hans
"bare snakkebobler"
Hvem er min neste Luk 10,25-37
La meg få synet: Luk 18,35-43

Tru og vitskap

Det er ikkje gammaldags å tru på Gud, men både religionane og alt vi veit om verda har utvikla seg gjennom tidene.

I gamle dagar forklarte dei sol og måne, lyn og tore med religion. Når gudane var sinte, vart det torevêr. På finvêrsdagar kørde solguden med hest og vogn over himmelen.

I nokre kulturar tilbad dei oksen som ein gud. Ein okse er sterkare enn eit menneske. Dei to horna liknar på månen høgt oppe på himmelen, som vekslar mellom «ny» og «ne». Sol og måne deler tida i natt og dag, veker og månader, sommar og vinter.

Folk i gamle dagar var likevel verken enkle eller dumme. Dei religiøse forklaringane utvikla seg heile tida. Greske filosofar, jødiske skriftlærde og kristne teologar var si tids vitskapsmenn. Det er deira tankar og forklaringar som har utvikla seg til vår tids vitskap.

Vitskap og tru utfyller kvarandre. Med vitskapen undersøker vi det som skjer i naturen, og ser korleis verda heng saman. Trua gir oss rom til å stille det store spørsmålet. Kvifor er vi til?

Forteljinga nedanfor handlar ikkje berre om at Jesus kunne helbrede. Ho handlar også om at nokon ville hjelpe en sjuk venn.

Då kom nokre menn berande med ein som var lam og låg på ei båre. Dei prøvde å bera han inn og setja han ned framfor Jesus, men såg seg inga råd til å koma inn med han for folkemengda. Så gjekk dei opp på taket, tok til sides takstein og firte han ned på båra, beint framfor Jesus.

Då Jesus såg trua deira, sa han: «Ven, syndene dine er deg tilgjenvne.» Men dei skriftlærde og farisearane tenkte med seg: «Kva er dette for ein? Han spottar Gud. Kven andre kan tilgje synder enn Gud åleine?»

Jesus visste kva dei tenkte, og sa til dei: «Kva er det for tankar de går med i hjartet? Kva er lettast å seia: 'Syndene dine er deg tilgjenvne' eller: 'Stå opp og gå'? Men for at de skal vita at Menneskesonen har makt på jorda til å tilgje synder» – og no tala han til den lamme – «så seier eg deg: Stå opp, ta båra di og gå heim!»

Og med ein gong reiste mannen seg midt for auga deira, tok båra som han hadde lege på, og gjekk heim med lov og takk til Gud.

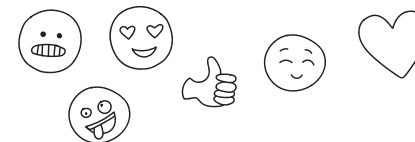
Då vart dei alle heilt frå seg av undring og lova Gud. Og fulle av otte sa dei: «I dag har vi sett utrulege ting!» (Luk 5,17–26)

JEG TRUR AT EG VEIT

Også kristne «trur på» vitskapen. Vi spør meteorologane om vêret, og vi går til legen når vi blir sjuke. Men den religiøse trua hjelper oss å leve sjølv om vi ikkje blir friske. Trua gir oss andre briller til å sjå det same, men i eit anna perspektiv.

EG VEIT AT EG TRUR

Les gjennom setningane nedanfor. Teikn nokre emojiar ved kvar setning slik du synest dei passar.

EG TRUR AT LIVET ER MEIR ENN MATEN OG KLEDA.

EG TRUR DET BLIR REGN I MORGON.

EG VEIT AT EG BØR BRUKE STØVLAR.

EG VEIT AT TO PLUSS TO ER FIRE.

EG VEIT DET ER VIKTIG Å HA VENNER.

EG TRUR EG KAN TOLE LITT MOTGANG.

EG VEIT AT JESUS HAR LEVT.

EG TRUR DET MÅ FINNST EIN GUD.

EG VEIT AT ALLE TRENG MAT OG KLEDE.

EG VEIT AT EG EIN DAG SKAL DØY.

Tru og tillit

Det vesle ordet «tru» har fleire tydingar.

- Å tru kan bety å anta: Eg trur det må finnast ein gud.
- Tru kan òg vere ei personleg stadfesting av fakta: Eg trur at forteljingane om holocaust under andre verdskrigen er sanne.
- Det aller viktigaste er likevel at tru handlar om tillit: Eg trur på deg.

Denne tydinga ser vi òg i uttrykka «å tru seg» til nokon og «å ha tiltru» til nokon.

Den rike Sakkeus hadde mykje pengar, men ingen venner.

Då Jesus kom til byen, klatra Sakkeus opp i eit tre så han kunne få sjå han.

Denne dagen fekk Sakkeus nokon å tru seg til.

Jesus kom til Jeriko og drog gjennom byen. Der var det ein mann som heitte Sakkeus; han var overtollar og svært rik. Han ville gjerne sjå kven Jesus var, men kunne ikkje koma til for folkemengda, for han var liten av vekst. Difor sprang han i førevegen og klatra opp i eit morbærtre så han kunne få sjå han, for der kom han til å gå forbi. Då Jesus kom dit, såg han opp og sa til han: «Sakkeus, skund deg og kom ned! For i dag må eg ta inn i ditt hus.» Då skunda han seg ned og tok imot Jesus med glede. Men alle som såg det, murra og sa: «Han har teke inn hos ein syndig mann.»

Men Sakkeus steig fram og sa: «Herre, halvparten av alt eg eig, gjev eg til dei fattige, og har eg truga pengar frå nokon, gjev eg fire gonger så mykje tilbake.» Då sa Jesus til han: «I dag er frelse komen til dette huset. For han er òg ein Abrahams son. For Menneskesonen er komen for å leita etter dei bortkomne og berga dei.» (Luk 19,1–10)

DINE EIGNE SPØRSMÅL

Vel ei bibeltekst frå sidene foran, eller noko anna frå Bibelen.

Vel noko du kunne tenkje deg å spørje om eller seie noko om.

Tenk først over kva slags spørsmål/kommentar du har:

- Fakta-spørsmål om Bibelen.
- Noko du synest er fint.
- Noko som er vanskeleg å tru på.
- Di eiga meining om innhaldet.
- Nokre tankar om kva Jesus kan bety for oss her og no.
- Noko du kan be til Gud om.

Bibeltekst: _____

Min kommentar / mitt spørsmål:

Truvedkjening

Etter preika kjem truvedkjeninga.
Den er tredelt og handlar om Gud, Jesus og Den heilage ande.

Den andre delen er eit samandrag av forteljingane om Jesus.
Dette er sentrum og utgangspunkt for heile truvedkjeninga.
Vi vedkjenner trua på Gud og Den heilage ande slik Jesus forkynte det.

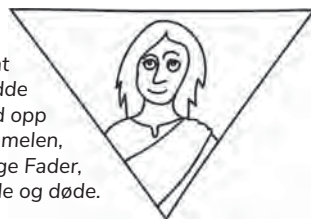
- Jesus hadde lært læresveinane å kalle Gud abba, som betyr pappa.
- Jesus hadde lovt å vere med dei med si ånd alle dagar «... så lenge verda står».

Slik fekk heile truvedkjeninga innhald og form.

Eg trur på Gud Fader,
den allmektige,
som skapte
himmel
og jord.

Eg trur på Jesus Kristus, Guds einborne
Son, vår Herre, som vart avla ved Den
heilage ande, fødd av Maria møy, pint
under Pontius Pilatus, vart krossfest, døydd
og vart gravlagd, fór ned til dødsriket, stod opp
frå dei døde tredje dagen, fór opp til himmelen,
sit ved høgre handa åt Gud, den allmektige Fader,
skal koma att derifrå og døma levande og døde.

Eg trur på Den heilage
ande, ei heilag, allmenn
kyrkje, eit samfunn av
dei heilage, forlating
for syndene, opp-
stoda av lekamen
og evig liv.
Amen.

Sjå meir om samanheng og innhald i Bibelen på side 56-61,
i kapitla "Det store eventyret", "Kva er sant?" og "Boka og bøkene".

EI HEILAG, ALLMENN KYRKJE

Les gjennom forklaringane til den tredje delen av truvedkjeninga nedanfor.
Kva synest du er det finaste som skjer i ei «heilag, allmenn kyrkje»?

Teikn nokre emojiar
slik du synest dei passar.

EG TRUR PÅ DEN HEILAGE ANDE

... EI HEILAG, ALLMENN KYRKJE.

Eg høyrer til i Guds verd sjølv om eg ikkje er perfekt.

... EIT SAMFUNN AV DEI HEILAGE

Kyrkja er eit stort fellesskap på tvers av alder og interesser, nasjonalitet
og sosial status, kjønn og seksuell identitet.

... FORLATING FOR SYNDENE

Gud tilgir oss og frelser oss frå den makta synda har over oss.
Eg kan tilgi andre, og eg kan våge å be om tilgiving.

... OPPSTODA AV LEKAMEN

Når eg ein dag skal dø, får eg vere meg sjølv som kropp og sjel.
Eg må ikkje bli ein annan gjennom reinkarnasjon.
I dåpen er eg allereie fødd på ny.

... OG EVIG LIV

Evig liv er ei gåve, noko anna enn det vi kan prestere.
Det gjer meg roleg og trygg her og no.

Å synge trua

Songen og musikken bind saman heile gudstenesta. Sjølv om du ikkje greier å begripe alle orda frå Bibelen eller i ei preike, kan du låne ord og tonar frå salmar og liturgi, og kjenne att dine egne tankar, trua og tvilen din.

Nokre liker best salmane. Her er det rim og rytme. "Påskemorgen slukker sorgen." For nokre er bønene og lovsongen i liturgen det viktigaste. Ein salmetekst frå 1800-talet kan verke fjern, men liturgien er tidlaus. "Heilag, heilag, heilag er Herren Sebaot." *

Salmeboka vi har i dag, vart revidert i 2013 og har gamle og nye songar i mange stilartar. Felles er at ein salme ikkje er tenkt som solosong. Innhaldet kan vere forkynning, men teksten skal òg ha med erfaringar frå kvardagen som vi kan kjenne oss att i.

KYRKJEMUSIKK

Musikken har òg sin eigen verdi. Livet lever bak orda. Det er godt å kjenne at eg er ein del av Guds store verd. Lyset og mørkret, fargane og formene, vinden og regnet, rytmen og musikken. Kyrkjemusikk er så mykje meir enn berre orgel og klassiske instrument. Medan kristne i Noreg på 1800-talet brende hardingfeler og samiske runeblommer, oppdaga våre kristne sysken i Afrika og Amerika dansen i Bibelen. Då Moses førte folket ut av Egypt, tok Mirjam ei tromme i handa, og alle kvinnene følgde etter henne, slo på tromme og dansa.

MESSER OG ORATORIUM

Mange store komponistar har skrive kyrkjemusikk som stadig blir framført i kyrkjer og konserthus. Ei MESSE har musikk til dei fem delane i gudstenesta:

- Kyrie
- Gloria
- Credo (truvedkjenninga)
- Sanctus
- Agnus Dei

Eit ORATORIUM liknar på ein opera eller ein musikal med tekstar frå Bibelen. Mest kjende er Händels Messias og Bachs Juleoratorium. Rockeoperaen Jesus Christ Superstar frå 1971 vart omdiskutert fordi han ikkje tok med Jesu oppstode.

DI EIGA STEMME

Songen og musikken er analoge slik heile gudstenesta er det. Musikken opplever vi her og no, han er noko verkeleg og liknar samtidig på noko anna som vi kan kjenne att. Det viktigaste er ikkje at musikken liknar på fuglesong eller ein soloppgang, på storm eller tore. Det viktigaste er at musikken liknar på di eiga stemme og dine egne hjerteslag.

Menneske som på grunn av sjukdom, har sviktande minne og dårlege kognitive evner, kan likevel hugse musikk og songar dei har lært. Sjølv om vi glymer alt anna, kan vi kjenne att ein song.

* Sjå nattverdliturgien på side 31.

PÅSKEMORGEN

T: N.E.S.Grundtvig
M: L.M.Lindeman

Pås - ke - mor - gen sluk - ker sor - gen, sluk - ker sor - gen til
e - vig tid; den har oss gi - vet ly - set og li - vet,
ly - set og li - vet i dag - ning blid. Pås - ke - mor - gen
sluk - ker sor - gen, sluk - ker sor - gen til e - vig tid.

Redningsmannen er oppstanden,
er oppstanden i morgengry!
Helvede greder, himlen seg gleder,
himlen seg gleder med lovsang ny.
Redningsmannen er oppstanden,
er oppstanden i morgengry!

Sangen toner, vår forsoner,
vår forsoner til evig pris;
han ville bløde for oss å møte,
for oss å møte i paradiset.
Sangen toner, vår forsoner,
vår forsoner til evig pris.

Forbøn

Etter preika og truvedkjenninga kjem forbøna.

Nokre kyrkjelydar har valt å flytte også syndevedkjenninga hit frå tidleg i gudstenesta.

Alle: Gud, ver meg nådig!
Eg har synda mot deg og svikta min neste – med tankar og ord,
med det eg har gjort, og med det eg har forsømt.
Tilgjev meg mi synd for Jesu Kristi skuld.
Skap i meg eit reint hjarte,
og gjev meg kraft til nytt liv ved din heilage Ande.

Prest: Så høg som himmelen er over jorda, så veldig er hans miskunn over dei som fryktar han.
så langt som aust er frå vest, tek han syndene våre bort frå oss. (Sal 103,11-12)

Leiar: Lat oss be for kyrkja og verda.
Andre enn presten kan leie bønene. Kyrkjelyden svarar etter kvar bønn.

Leiar: Lat oss be for jordens folk og nasjoner.
Vi bed for/om... / takkar for... (Her nemner ein konkrete ting)

... Gud, vi bed.
Alle: "Herre, høyr vår bøn" (eller eit anna bønesvar)

Leiar: Lat oss be for landet vårt og folket vårt.
Vi bed for/om... / takkar for...

Alle: Bønesvar
Leiar: Lat oss bed for den verdsvide kyrkja og kyrkja i vårt eige land.
Vi bed for/om... / takkar for...

Alle: Bønesvar
Leiar: Lat oss bed for vår kyrkjelyd, familieane våre og staden der vi bur.
Vi bed for/om... / takkar for...

Alle: Bønesvar
Leiar: Vi legg no stille fram for deg det kvar og ein av oss har på hjarte.
(Still bønn)

Leiar: I dine hender, Gud, legg vi alt og alle vi no har bede for, i Jesu Kristi namn.

Alle: Bønesvar
Amen

Etter forbøna kan det vere ei kort minnestund for dei som det er halde gravferd for sidan sist det var gudsteneste.

Hemmeleg rom

Den tredje delen av gudstenesta er nattverden.
Alterbordet er dekt. «Kom, for alt er gjort ferdig.» seier presten.

Dette vesle måltidet har eit stort innhald, som du får oppleve
når du går fram og deltek i lag med dei andre.

NATTVERDLITURGI

Prest: Herren vere med dykk.

Alle reiser seg: **Og med deg vere Herren.**

Prest: Lyft dykkar hjarte.

Alle: Vi lyfter våre hjarte til Herren.

Prest: Lat oss takka Herren vår Gud.

Alle: **Det er verdig og rett.**

INNLEIANDE LOVPRISNING – PREFASJON

Prest: Gode Gud, du har skapt oss og kalla oss ved namn.

Du opnar di hand og mettar alt som lever med det gode.

Saman med din kyrkjelyd i himmelen og på jorda
lovsyng vi ditt heilage namn.

HELLIG – SANCTUS *

Alle: *Heilag, heilag, heilag, er Herren Sebaot.*

All jorda er full av din herlegdom.

Hosianna i det høgste.

Velsigna vere han som kjem i Herrens namn.

Hosianna i det høgste.

Prest Vi takkar deg for Jesus Kristus, vår frelsar.

Han er det levande brødet som kjem ned frå himmelen og gjev verda liv.

Vi bed deg: Send din Ande over oss og gåvene dine,

så vi kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

INNSTIFTINGSORDA – VERBA

Prest: Vår Herre Jesus Kristus, i den natta han vart sviken,

tok han eit brød, takka, braut det, gav læresveinane og sa: Ta imot og et!

Dette er min kropp som blir gjeven for dykk. Gjer dette til minne om meg.

Like eins tok han begeret etter måltidet, takka, gav dei og sa:

Drick alle av det! Dette beger er den nye pakt i mitt blod,

som blir utrent for dykk så syndene blir tilgjevne. Kvar gong de drick av det,

så gjer det til minne om meg.

MYSTERIET I TRUA

Prest: Mysteriet i trua er stort.

Alle: **Kristus døydde.**

Kristus stod opp. Kristus skal koma att.

Han vere ære for kjærleiken som er sterkare enn døden.

Prest: Saman med alle dine born bed vi den bøna

som Son din har lært oss:

VÅR FAR I HIMMELEN

Alle: **Vår Far i himmelen!**

Lat namnet ditt helgast.

Lat riket ditt koma.

Lat viljen din råda på jorda slik som i himmelen.

Gjev oss i dag vårt daglege brød,

og tilgjev oss vår skuld, slik vi òg tilgjev våre skuldnarar.

Og lat oss ikkje koma i freisting,

men frels oss frå det vonde.

For riket er ditt

og makta og æra i all æve.

Amen.

* Denne lovprisninga er henta frå Bibelen.

Jes 6,1–8 og Matt 21,9.

NÅR VI DELER

Amerikansk Spiritual
O: L.Å. Lundberg
S. Ellingsen

Når vi de - ler det brød som du oss gir, når vi
de - ler det brød som du oss gir, blir vår
natt vendt til dag i din kjær - ig-hets sol - opp -
gang. Å, Je - sus, du er vårt liv

Når vi deler den vin som du oss gir,
når vi deler den vin som du oss gir,
blir vår natt vendt til dag
i din kjærlighetssoloppgang.
Å, Jesus, du er vårt liv.

Når vi lovsynger deg omkring ditt bord,
når vi lovsynger deg omkring ditt bord,
blir vår natt vendt til dag
i din kjærlighetssoloppgang.
Å, Jesus, du er vårt liv.

FREDSHELSING – PAX

Prest: Guds fred vere med dykk.

Alle: Guds fred vere med deg.

BRØDSBRYTING

Prest: Brødet som vi bryt, gjev oss del i Kristi kropp.

Fordi det er eitt brød, er vi alle éin kropp.

DU GUDS LAM – AGNUS DEI *

Alle: Du Guds Lam, som ber all verdsens synder, miskunna deg over oss.

Du Guds Lam, som ber all verdsens synder, miskunna deg over oss.

Du Guds Lam, som ber all verdsens synder, gjev oss din fred.

MÅLTIDET

Prest: Kom, for alt er gjort ferdig.

Kristi kropp, gjeven for deg.

Kristi blod, gjeve for deg.

STREKTEGNING

Eg kan òg kome fram og bli velsigna utan å ta imot brød og vin.

Då viser eg det med å leggje høgre handa på brystet.

AVSLUTNING AV MÅLTIDET

Prest: Den krossfeste og oppstadne Jesus Kristus

har no gjeve oss sin kropp og sitt blod

som han gav til soning for alle våre synder.

Han styrkje oss og halde oss oppe i ei sann tru

til det evige livet. Fred vere med dykk.

TAKKEBØNN

Trufaste Gud, du som i dåpen har gjeve oss barnekår

og gjort oss til arvingar i ditt rike. Vi takkar deg for dette måltidet,

der du har gjeve oss forlating for syndene og fornya oss

i trua på dine lovnader. Vi bed deg: Styrk oss ved din Ande

til vitnemål og teneste i verda.

Utrykket "Guds lam" vert brukt om Jesus i Det nye testamente.

Sjå meir om dette i Apg 8,26-38 og på side 66 her i boka.

Det siste måltidet

Ordet nattverd betyr nattmat. Opphavet til vår nattverd søndag førmiddag er Jesu siste måltid i lag med læresveinane skjærtorsdag kveld. Dei feira den jødiske påskefesten til minne om at Moses hadde ført folket ut av Egypt. Eit lam vart kjøpt og slakta som eit offer. Vinen dei delte under måltidet, var eit teikn på ei ny og betre framtid.

På palmesøndag hadde Jesus iscenesett seg sjølv som audmjuk konge då han reid inn i byen på eit esel. Folk tok imot han med jubel. Men leiarane i byen hadde allereie begynt å leggje planar om å rydde han av vegen. I dagane fram mot påskefesten var Jesus i tempelet og lærte folket.

Til påskemåltidet som han planla for læresveinane, hadde Jesus leigd eit eige rom i eit vertshus.

Då tida kom, gjekk Jesus til bords og apostlane med han. Og han sa til dei: «Eg har lengta inderleg etter å eta dette påskemåltidet i lag med dykk før eg skal lida. For eg seier dykk: Aldri meir skal eg eta påskemåltidet før det har vorte fullenda i Guds rike.» Så tok han eit beger, bad takkebøna og sa: «Ta dette og del det mellom dykk. For eg seier dykk: Heretter skal eg aldri drikka av frukta frå vintreet før Guds rike er kome.»

Så tok han eit brød, takka og braut det, gav dei og sa: «Dette er min kropp, som blir gjeven for dykk. Gjer dette til minne om meg.» Like eins tok han begeret etter måltidet og sa: «Dette begeret er den nye pakt i mitt blod, som blir utrent for dykk.

Men sjå, han som svik meg, har handa her på bordet saman med meg. Menneskesonen går bort, som det er fastsett. Men ve det mennesket som svik han!» Då tok dei til å tretta med kvarandre om kven av dei det kunne vera som skulle gjera dette. (Luk 22,14–23)

STREKTEGNING

KROSSEN

Same natta vart Jesus arrestert. Tidleg neste morgon vart Det høge rådet ved tempelet kalla inn til hastemøte. Dei var redde for at folkemengda som var komen til byen og skulle feire påske, ville gjere opprør for å støtte Jesus.

"Det er betre at eitt menneske døyr for folket enn at heile folket går til grunne", hadde øvstepresten Kaifas sagt. Derfor vart Jesus arrestert og skulda for blasfemi. Så gav dei han over til den romerske landshovdingen Pilatus. Det var berre han som kunne dømme nokon til døden.

Slik gjekk dei gamle profetiane i oppfyllding. Jesu død vart eit sonoffer for folket. Slik gjekk også Jesu eigne ord frå kvelden før i oppfyllding: "Dette er min kropp, som blir gjeven for dykk."

SAKRAMENT

Når vi feirar nattverd og deler brød og vin, minnest vi Jesu død på krossen. Når kyrkja hugsar Jesus på denne måten, får hans død ny meining her og no. Det som skjedde éin gong då, skjer igjen no.

Kristi kropp, gjeven for deg.
Kristi blod, gjeven for deg.

Ordet sakrament betyr ein heilag ting eller ei heilag handling. Brødet og vinen er vanleg brød og vin, ... ja, brødet er ofte berre eit lite kjeks. Det er orda om brødet og vinen som gjer måltidet til eit stort sakrament.

DÅP OG NATTVERD

I Den norske kyrkja (ei evangelisk-luthersk kyrkje) er det nattverden og dåpen som er sakrament. Det er desse to rituala som går tilbake til Jesu eigne ord og bod.

Det fine med eit sakrament er at vi kan gjere desse handlingane og oppleve meining med dei sjølv om vi ikkje kan forstå det som skjer, fullt ut eller forklare det for andre. Vi kan tru med kroppen, ikkje berre med hovudet og forstanden.

Eit nytt måltid

Nattverden liknar òg på eit måltid som to av dei som følgde Jesus, fekk oppleve etter den drama-
tiske påska i Jerusalem. No hadde dei reist frå byen. Dei var redde og forvirra.

På vegen kjem dei i snakk med ein framand, og dei fortel kva som har skjedd med Jesus.
"Og vi som hadde vona at han var den som skulle setje Israel fri." Då tek den framande til å for-
klare kva profetane har skrive om Messias: at han måtte lide alt dette.

Då dei kom bort imot den landsbyen dei skulle til, gjorde han som han ville gå
vidare. Men dei bad han inntrengjande og sa: «Ver hos oss! Det kveldar, og
dagen er på hell.» Då gjekk han inn og gav seg til hos dei. Og medan han sat til
bords med dei, tok han brødet, bad velsigninga, braut det og gav dei. Då vart
auga deira opna, og dei kjende han att. Men han vart usynleg for dei.

Dei sa til kvarandre: «Brann ikkje hjartet i oss då han tala til oss på vegen og
opna skriftene for oss?» Og dei braut opp med ein gong og gjekk tilbake til Jeru-
salem. Der fann dei alle elleve og venene deira samla, og desse sa:
«Herren er sanneleg reist opp og har synt seg for Simon.» Då fortalde dei to
om det som hadde hendt på vegen, og korleis dei hadde kjent han att
då han braut brødet.. (Luk 24, 28–31)

Slik vart nattverden ikkje berre ei påminning om at Jesus døydde for folket på langfredag.
Vi feirer at Guds kraft og Guds kjærleik er sterkare enn døden.

Mysteriet i trua er stort.
Kristus døydde.
Kristus stod opp.
Kristus skal kome att.
Han vere ære for kjærleiken som er sterkare enn døden.

DET STORE GJESTEBODET

Det er ikkje tilfeldig at Jesus bad læresveinane hugse han med eit måltid. Rundt bordet høyrer vi
saman. På bordet står det vi treng for å leve. I fleire likningar hadde Jesus fortalt læresveinane om
måltid og fellesskap. I gleden og festen kjenner vi at livet er ei gåve. I nattverden feirer vi at denne
gåva er frå Gud.

Jesus gjorde ikkje forskjell på folk. Han gjekk på besøk utan å tenkje på sosial rang eller moralsk
standard. Farisearane murra: «Kvifor et og drikk de saman med tollarar og syndarar?» Men Jesus
svarte dei: «Det er ikkje dei friske som treng lege, men dei som har det vondt.»

Han gjorde òg sitt første under i eit bryllaup. Maria kom til han og sa: «Dei har ikkje meir vin.»
Då bad Jesus tenarane bere inn eit kar med vatn og servere. Då dei auste opp, hadde vatnet
vorte til den beste vin!

Ein annan gong skapte Jesus eit festmåltid i øydemarka for fem [NA3]tusen svoltne tilhøyrarar.
Læresveinane hadde greidd å skaffe fem brød og to fiskar. Jesus lyfte blikket mot himmelen og
velsigna maten. Så delte dei ut, og det vart meir enn nok.

Her er nokre forteljingar frå Lukasevangeliet og Apostelgjerningane om mat,
fest og fellesskap. Les nokre av forteljingane og sjå kven gjestene er.

Luk 5,27–32: Heime hos Levi

Luk 7,36–50: Inntrengjaren

Luk 9,10–17 Underet i audemarka

Luk 14,15–24: Gjestene som ikkje ville kome

Luk 15,11–31: To bortkomne brør

Apg 6,1–7: Konflikt i Jerusalem

Vegen vidare

Dette er den fjerde delen av gudstenesta.

Dette rommet kan vi òg kalle liturgien etter liturgien.
Vi skal tene Gud og kvarandre heile veka.
Dei heilage handlingane i kyrkja, fortel meg
at heile livet er heilag.

VELSIGNING OG UTSENDING

Prest: Lat oss prisa Herren.

Alle: Gud vere lova. *Halleluja. Halleluja. Halleluja.*

Prest: Herren velsigne deg og vare deg.
Herren late sitt andlet lysa over deg og vere deg nådig.
Herren lyfte sitt åsyn på deg og gje deg fred.

Alle: Amen. Amen. Amen.

Tre gonger tre bøneslag

Prest: Gå i fred. Tjen Herren med glede.

POSTLUDIUM – MUSIKK TIL UTGANG

SÅLEIS SOM FAR MIN SENDE MEG

T: B.Hallqvist
O: A.Brunvoll
M: E.Hovland

C G7(sus4)/D G7/D C⁹/E C/E Fmaj7 Dm/F F/G G7

Så - leis som Far min den - de meg, sen - der eg

C C G7(sus4)/D G7/D C⁹/E C/E

dykk, å så og å plan - te det and - re skal

Fmaj7 Dm/F G7(sus4) G7 C C/B Am Am/F#

haus - te, å gje og å til - gje, å ly - fte og

Em/B B Am/F# Em/G Am^b Em/B B Em Cm/B^b

be - re, å læ - kje og trøy - ste, å

A7 A/G Dm/F Dm7 G7(sus4) G7 C

op - ne ei dør til Guds ri - ke.

Såleis som Far min sende meg, sender eg dykk,
å så og å plante det andre skal hauste, å gje og å tilgje,
å lyfte og bere, å lækje og trøyse,
å opne ei dør til Guds rike.

Diakoni

Diakoniarbeidet i kyrkja er ein dugnad for livet.

Den norske kyrkja har sett opp fire mål for dette arbeidet:

- Nestekjærleik
- Inkluderande fellesskap
- Kamp for rettferd
- Vern om skaparverket

Vi opplever vi ei stor og skremmande klimakrise.

Kva kan vi gjere? Kva må vi slutte å gjere? Greier vi å snu utviklinga?

Kryss av noko du kan vere villig til å gjere i familien din for klimaet.
Føreslå gjerne éin ting til.

SENKE TEMPERATUREN I NOKRE ROM.

REPARERE KLEDE OG KJØPE BRUKTE I STADEN FOR NYE.

BETALE EIN RETTFERDIG PRIS FOR MATEN.

VELJE ENKLARE FERIAR OG FRITIDSAKTIVITETAR.

BETALE MEDLEMSAVGIFT I EIN ORGANISASJON
SOM ARBEIDER FOR FORANDRING.

DEN MISKUNNSAME SAMARITANEN

Den opphavlege tydinga av ordet «neste» var ein av mine næraste, altså familie og slekt, naboar og venner. Men då Jesus fortalde likninga om «den miskunnsame samaritanen», fekk ordet nytt innhald. Også ein framand som eg møter heilt tilfeldig, er nesten min, eit medmenneske.

Då steig det fram ein lovkunnig. Han ville setja Jesus på prøve og sa:

«Meister, kva skal eg gjera så eg kan arva evig liv?»

«Kva står skrive i lova?» sa Jesus. «Korleis les du?»

Han svara: «Du skal elska Herren din Gud av heile ditt hjarte og av heile di sjel og av all di makt og av alt ditt vit, og elska nesten din som deg sjølv.»

Då sa Jesus: «Du svara rett. Gjer det, så skal du leva.»

Men mannen ville gjera seg rettferdig og spurde:

«Kven er så nesten min?»

Jesus tok dette opp og sa: «Ein mann var på veg frå Jerusalem ned til Jeriko.

Då fall han i hendene på røvarar. Dei reiv av han kleda og skamslo han, så gjekk dei sin veg og lét han liggja der halvdød. Så hende det at ein prest kom same vegen. Han såg mannen, men gjekk utanom og forbi. Det same gjorde ein levitt; han kom dit, såg mannen og gjekk rett forbi.

Ein samaritan som var ute på reise, kom òg den vegen. Og då han fekk sjå mannen, fekk han inderleg medkjensle med han. Han gjekk bort til mannen, helte olje og vin på sår hans og la forbinding på dei. Så lyfte han mannen opp på eselet sitt og førte han til eit herberge og stelte vel med han. Morgonen etter tok han fram to denarar, gav dei til verten og sa: 'Sørg vel for mannen, og må du leggja ut meir, skal du få det når eg kjem tilbake.'

Kven av desse tre tykkjer du viste seg som ein neste for han som fall i hendene på røvarane?» «Den som viste miskunn mot han», svara den lovkunnige.

Då sa Jesus: «Gå du og gjer som han.» (Luk 10,25–37)

Kirkedagbok

SAMMENHENG

Det er ikke sikkert hele gudstjenesten gir mening for deg.
Det er ikke alltid lett å se hvorfor akkurat disse tekstene blir lest denne dagen.

Prestens preken gir ikke alltid svar på det du tenker på.

Men kanskje er dine egne tanker og spørsmål like viktige som det presten sier?

Det viktigste er at du er her,
at du ser, leter eller sammenhenger mellom
det som skjer i gudstjenesten,
og alt som skjer der ute.

KIRKEDAGBOK 1

DATO/KIRKE: .....

DAG I KIRKEÅRET: .....

LITURGISK FARGE: .....

NOE Å HUSKE FRA EN SALME, EN BIBELTEKST ELLER PREKEN:

KIRKEDAGBOK 2

DATO/KIRKE: .....

DAG I KIRKEÅRET: .....

LITURGISK FARGE: .....

NOE Å HUSKE FRA EN SALME, EN BIBELTEKST ELLER PREKEN:

Sanninga

Det finst mange små og store sanningar.
Noko er sant for meg, og noko er sant for deg.
Men noko er sant for alle.

Først dette; at livet er meir enn våre eigne val.
Eg valde ikkje å bli fødd. Eg kan heller ikkje velje bort døden.
Barn, ungdom, vaksen, gammal.
Livet er både spennande og skremmande.

Alle kulturar feirar ein derfor livsfasane med ritual.
I vår kultur har vi dåp, konfirmasjon, bryllaup, gravferd.

Den andre sanninga er at eg er ein del av naturen.
Barnedåpen er den viktigaste livsfaseriten i kyrkja.
Vi døyper med vatn. Vatnet er natur.

Den tredje sanninga er eit håp og ein lovnad.
At livet har ei mening uansett mine eigne val.
Lovnaden er at Gud har vald meg ut til å leve mitt liv.
I dåpen blir eg fødd på nytt
av vatn og Ande.

Dåpen handlar om å bli teken imot og høyre til
i kyrkja saman med andre, i naturen og i Guds store verd.

Derfor kan også ungdom og vaksne bli døypte.
For å sjå seg sjølv slik.
Som si eiga gåve.

Detalj frå altertavle i Eiksmarka kyrkje.

Del 2 "Sannheten" tilsvarer "Dåpen" fra førsteutgaven.

- "Sakrament" og "Dåp" er uendret.
- noen avsnitt er flyttet hit fra "Bonuskapitler" i førsteutgaven.

	SANNHETEN.....	50
	Sakrament.....	52
	Dåp.....	54
	Det store eventyret.....	56
	Hva er sant?	58
	Boken og alle bøkene.....	60
	Ti enkle bud	62
	Fra påske til pinse	64
	Misjon	66
	Kirkeåret	68
	Små og store helter	70
	En evangelisk-luthersk kirke.....	72
	Bibelen og livet.....	74

Livet

Det er ikkje berre born og ungdom
som treng å vite at dei høyrer til.
Også vaksne og gamle kan misse fotfestet.
Livet kan bli grått og meningslaust.

Dei store forandringane i livet er både spennande og skremmande.
Derfor skal overgangsrituala hjelpe oss
å finne vår plass her og no.

Konfirmasjon, bryllaup og gravferd heng saman
med både dåpen og nattverden.

Eg høyrer til i den verdsvide kyrkja
frå vogge til grav.

Kyrkja er ei livsløpskyrkje.

Eg høyrer til hos Gud.

Detalj frå altertavle i Hjelmeland kyrkje.

Del 3 "Livet" tilsvarer "Kirke hele livet fra" førsteutgaven.
- kapittel "Liv og livsyn" s.86-89 er forbedret.

LIVET	76
Be en bønn	78
Konfirmasjon.....	80
Min konfirmasjon	84
Liv og livssyn	86
Dialog	90
Frihet, likhet og kjærlighet.....	92
Bryllup	94
Liv og død	98
Gravferd	100
Diger dag.....	104
Skriftemål.....	106
Jeg – en fadder?	108

Til slutt i boka finnes maler for to andakter, morgen/dag og kveld.

Liv og livssyn

Vi tenker ikkje alltid over kva livssyn vi har. Ofte har vi nok med å leve og ta ting som dei kjem. Nokre gonger må vi likevel stoppe opp og spørje:

Kva for verdiar styrer dei vala eg gjer?
Kva slags liv blir skapt ved det eg vel?

Eit livssyn treng ikkje vere religiøst. For nokre kan det vere motsett; å innsjå at ein ikkje trur på Gud. Men for den som vel å tru på Gud, Jesus og Den heilage ande, påverkar trua måten å leve på.

Eit kriste livssyn er ikkje eit fikt ferdig system. Bibelen og truvedkjenninga stakar ut ei retning, men kristne skal ikkje marsjere i takt. Mine tankar om kva som er viktig, og kva som er bagatellar, kjem óg til å endre seg gjennom livet.

For berre to–tre generasjonar sidan hadde Noreg ein einskapskultur – på godt og vondt – prega av felles verdiar, statskyrkje og offentleg skule. No er samfunnet mykje meir samansett, og vi må finne vår eigen identitet. To ideal ser ut til å vere viktige:

- forventninga om at alle skal følgje draumane sine
- ideen om at alle har si eiga sanning.

Dette høyrer fint og fritt ut, men det kan også få nokre negative konsekvensar. Det kan vere tøft å stå heilt aleine med sin eigen draum og si eiga sanning.

I åra som ligg framfor deg, skal du gjere mange viktige val. Du har ønske og draumar for framtida. Så må du finne ut kva som passar for deg, og kva du kan få til.

Sjå meir om dette på dei neste sidene.
Legg gjerne til noko som du sjølv tenker.

FØLG DRAUMANE DINE

Alle må ta ansvar for eigne val. Eg er min eigen lykkesmed.
Dersom alle får oppfylt draumane sine, kan også fellesskapet tene på det.

Det er viktig å følgje sine eigne draumar.

Andre får den same fridommen som eg sjølv.

Det er ikkje alltid lett å vite kva eg eigentleg vil.

Dersom eg ikkje lukkast, må det vere min eigen feil.

FOR MEG ER DET SANT

Eg har noko som er sant for meg, og du har noko som er sant for deg.
Det er intolerant å påstå at mi sanning skal vere sann for alle. Det finst inga objektiv sanning.

Eg slepp å forsvare alt eg trur
og meiner.

Andre skal ikkje fortelje meg
kven eg er.

Eg kan misse interessa for fakta
og for argument andre har.

Det som ikkje passar meg, kan
eg bortforklare som fake news
og konspirasjonsteoriar.

EG OG DEI ANDRE

Eit livssyn er personleg og privat. Vi har alle ansvar for vårt eige liv, og alle skal vere frie til å tru det dei vil. Men livet handlar òg om noko meir.

Bibelen fortel at livet først og fremst er ei gåve. Eg er allereie skapt og treng ikkje skape mitt eige liv. Eg må heller ikkje alltid vere på topp. Å vere raus med seg sjølv inneber òg å vere raus mot andre. Derfor blir eg utfordra til å vere meg sjølv i eit stort fellesskap og gi plass til andre. Eit kriste livssyn hjelper meg til å møte motgang utan å bli motlaus.

SANT FOR ALLE?

Bibelen påstår at budskapet om Gud, Jesus og Den heilage ande gjeld alle. Men det betyr ikkje at alle kan bli overtydd eller skal tvingast til å tru på det.

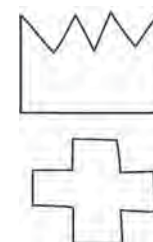
At noko gjeld alle, betyr at det er noko alle kan kjenne seg att i.

I Bibelen er tru eit romsleg uttrykk.* Tru kan vere å takke for livet, men også ha rom for tvil. Tru kan vere eit rop om hjelp eller en reaksjon når nokon møter Jesus; her vil eg høyre til.

Derfor er tru først og fremst tillit til at eg òg høyrer til i Guds store fellesskap. Kyrkja er ein heim på jorda. Eg kan støtte meg på orda og rytmen i truedkjenninga, sjølv om eg er usikker. Slik kan trua vekse også i mitt liv.

Jesus sa: «Kva er Guds rike likt? Kva skal eg samanlikna det med?
Det er likt eit sennepsfrø som ein mann tok og sådde i hagen sin.
Det voks og vart til eit tre, og fuglane under himmelen bygde reir
i greinene på det.»

Og igjen sa han: «Kva skal eg samanlikna Guds rike med?
Det er likt ein surdeig som ei kvinne la inn i tre mål mjøl til alt
var gjennomsyra.» (Luk 13,18–21)

* Sjå meir om "tru" på side 20–23.

Andakt

Herren er min hyrding,
eg manglar ikkje noko.

Han lèt meg liggja i grøne enger,
han fører meg til vatn der eg finn kvile.

Han gjev meg nytt liv.
Han leier meg på rettferds stigar
for sitt namn skuld.

Om eg så går i dødsskuggens dal,
er eg ikkje redd for noko vondt.
For du er med meg.
Din kjepp og din stav,
dei trøystar meg.

Du dukar bord for meg
framfor mine fiendar.
Du salvar mitt hovud med olje.
Mitt beger renn over.

Berre godleik og miskunn
skal følgja meg alle mine dagar,
og eg skal bu i Herrens hus
gjennom alle tider.

(Sal 23,1–6)

Andakt for en ny dag

L: I namnet til Faderen og Sonen og Den heilage ande.
A: Amen.

Fortsett gjerne med å tenne eit lys.

L: Hos deg er livsens kjelde,
A: i ditt lys ser vi lys. (Sal 36,10)

SALME

Nå er det mor - gen, tå - ke - ne let - ter. Fug - le - sang
vek - ker li - vet på jord. Takk, Gud, for
san - gen da - gen og ly - set, sann - he - tens
kil - de, som er ditt ord.

Skapelsens morgen, solen og vinden
stryker din nåde mykt mot mitt kinn.
Takk, Gud, for marken, skogen og gresset.
Nyfødt er jorden, dagen er min.

Jesus, du oppstod ren og forklaret,
langs våre stier har du din vei.
Vakker er jorden, mektig er håpet:
Alt skal fornyes herlig i deg.

EIN DAVIDS-SALME

(Sal 100, 1-5)

I: Rop med jubel for Herren, all jorda! *
Ten Herren med glede, kom fram for han med jubel!

II: Kjenn at Herren er Gud! Han har skapt oss, vi er hans, *
vi er hans folk og den flokken han gjeter.

I: Kom gjennom portane hans med takkesong, inn i føregardane med lovsong! *
Lov han, velsign hans namn!

II: Herren er god, evig er hans miskunn, *
hans truskap varer frå slekt til slekt.

Alle: Ære vere Faderen og Sonen og Den heilage ande *
som det var i opphavet, så no og alltid og i all æve,
Amen.

FRÅ BIBELEN

TRUVEDKJENNINGA

(sjå neste side)

BØN

Vår Far i himmelen!
Lat namnet ditt helgast.
Lat riket ditt koma.
Lat viljen din råda på jorda slik som i himmelen.
Gjev oss i dag vårt daglege brød,
og tilgjev oss vår skuld, slik vi òg tilgjev våre skuldnarar.
Og lat oss ikkje koma i freisting,
men frels oss frå det vonde.
For riket er ditt og makta og æra i all æve.
Amen.

VELSIGNINGA

Herren velsigne deg og vare deg.
Herren late sitt andlet lysa over deg og vere deg nådig.
Herren lyfte sitt åsyn på deg og gje deg fred.

FRÅ BIBELEN

DEN LILLE BIBELEN

For så elska Gud verda at han gav Son sin, den einborne, så kvar den som trur på han, ikkje skal gå tapt, men ha evig liv. (Joh 3,16)

DET DOBLE KJÆRLEIKSBODET

Du skal elska Herren din Gud av heile ditt hjarte og av heile di sjel og av alt ditt vit. Dette er det største og første bode. Men det andre er like stort: Du skal elska nesten din som deg sjølv. På desse to boda kviler heile lova og profetane. (Matt 22, 37–40)

MISJONSBODET

Eg har fått all makt i himmelen og på jorda. Gå difor og gjer alle folkeslag til læresveinar: Døyp dei til namnet åt Faderen og Sonen og Den heilage ande og lær dei å halda alt det som eg har bode dykk. Og sjå, eg er med dykk alle dagar så lenge verda står. (Matt 28,18–20)

EI LEVANDE VON

Velsigna er Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i si store miskunn har fødd oss på nytt til ei levande von ved Jesu Kristi oppstode frå dei døde! (1 Pet 1,3)

TRUVEDKJENNINGA

Eg trur på Gud Fader, den allmektige, som skapte himmel og jord.

Eg trur på Jesus Kristus, Guds einborne Son, vår Herre, som vart avla ved Den heilage ande, fødd av Maria møy, pint under Pontius Pilatus, vart krossfest, døydde og vart gravlagd, fór ned til dødsriket, stod opp frå dei døde tredje dagen, fór opp til himmelen, sit ved høgre handa åt Gud, den allmektige Fader, skal koma att derifrå og døma levande og døde.

Eg trur på Den heilage ande, ei heilag, allmenn kyrkje, eit samfunn av dei heilage, forlating for syndene, oppstoda av lekamen og evig liv. Amen.

Andakt mot kveld

L: I namnet til Faderen og Sonen og Den heilage ande.
A: Amen.

Fortsett gjerne med å tenne eit lys.

L: Hos deg er livsens kjelde,
A: i ditt lys ser vi lys. (Sal 36,10)

SALME

D Em A A/C# 3 D D/C#
 Guds kjær-leik er som stran-da og som gra-set,
 Bm Bm/A Em/G E/G# A G/A D A A/C#
 som vind og vidd og jord og all-heims rom. Vi fri dom
 D Em/G F#(sus4) F# B Em
 fekk å bu der, gå og ko-ma, å sei-a ja til
 Em/G F# A7 D Em A A/C# 3
 Gud og sei-a nei. Guds kjær-leik er som stran da og som
 D D/C# Bm Bm/A Em/G E/G# A G/A D
 gra-set, som vind og vidd og jord og all-heim rom.

Å døm oss, Herre, frikjenn oss i domen!
I di forlating fridom finst og von.
Den rekk så vide som din kjærleik vandrar,
til folk av kvar ein rase og nasjon.

EIN DAVIDSSALLME

(Sal 121, 1-8)

I: Eg lyfter auga mine til fjella. *
Kvar kjem mi hjelp ifrå?

II: Mi hjelp kjem frå Herren, *
som har skapt himmel og jord.

I: Han vil ikkje la foten din vakla, *
din vaktar vil ikkje blunda!

II: Sjå, han blundar ikkje og søv ikkje, *
Israels vaktar.

I: Herren er din vaktar, *
Herren er din skugge ved di høgre hand.

II: Sola skal ikkje skada deg om dagen, *
heller ikkje månen om natta.

I: Herren skal vara deg frå alt vondt. *
Han skal verna om ditt liv.

II: Herren skal vara din utgang og din inngang *
frå no og til evig tid.

Alle: Ære vere Faderen og Sonen og Den heilage ande *
som det var i opphavet, så no og alltid og i all æve,
Amen.

FRÅ BIBELEN

TRUVEDKJENNINGA

(sjå forrige side)

BØN

Vår Far i himmelen!
Lat namnet ditt helgast.
Lat riket ditt koma.
Lat viljen din råda på jorda slik som i himmelen.
Gjev oss i dag vårt daglege brød,
og tilgjev oss vår skuld, slik vi òg tilgjev våre skuldnarar.
Og lat oss ikkje koma i freisting,
men frels oss frå det vonde.
For riket er ditt og makta og æra i all æve.
Amen.

VELSIGNINGA

Herren velsigne deg og vare deg.
Herren late sitt andlet lysa over deg og vere deg nådig.
Herren lyfte sitt åsyn på deg og gje deg fred.